

gezegd wor-
kerk, zoo lang
een bepaalde
zendende kerk
eendien gebo-
zending en de
uitzond?
natigend, deze
de toelichting,
gemeen u ge-
is te veel aan
en de missio-
nenschap geven
dan dat zij niet
het volle licht

n Holland hel-
en ik twijfel
zien er verlan-
en zoovele an-
ingen, nog eens
worden in de

tsuimte,
Br. in Chr.
Bakker.

steekt zeker
arop soms in
Moederland

gaan gespro-
door de kerk
dan mag zulk
een sensatie-
ch de vorm
niet der zaak,

troosten zich
voor Indie,
dan dat het
zijn, wegens
dick aldus te

in betref door
l, willen wij
een antwoord
tusschen deze
raagstuk ons

g betref, of
stadienst ver-
st doet bij een
is, zoo luidt
dering vormt
van iemand,
kerk bij wijze
gelijk stellen
jaren achter-
zendende
in dit geval
De consulat
de kerk, waar-
ontleent hij
Dienaar des
krachten het
een andere
oudt hij niet
lidmaat der
D. Bakker
el anders. Hij
n wier eigen-
en aan welke
ontleent, hem
kte en over-
ia. Dan vond
tusschen de
maatschap der
onze overtui-

gaat, of onze
dat de missi-
d is van de
die door zijn
t in, wat dit
eft. Zoolang
erd is en de
k zijn opge-
aard geen lid
erk geinstitu-
nem beroepen
aan houdt de
van zelf op-
dan is zijn
a en behoort
gaan verkon-
volgt hieruit,
a kunnen zijn
nem niet uit-
staat.

raadslach-
Java waarop
de kerken in
ng toegewe-
Een andere
telde terrein
en genomen,
Bakker wel-
van Batavia
in heeft in-
laarop arbe-
curatie be-
arkt, dat ons
ilk een kerk,
iets weet, en
innoexert en
soms's voor-
een streven

gaat, het is
verband ook
leiden der
eene andere
om daar het
maar een
gelijk de
erkent het
Men is lid
m wie niet
m naar een
t daardoor
losgemaakt,
wee kerken
eel van deze
idende kerk
erk heeft los-
door op in
m a fortiori
t langer een

instructie geven. Uit het een volgt het ander vanzelf. Vandaar dat het geval, dat Dr. Bakker stelt, een casus non dabilis is. Ten slotte zij ons de opmerking veroorloofd, dat de bezwaren, door ons vroeger tegen het standpunt van de Indische broeders ontwikkeld, door Dr. Bakker niet worden uit den weg zijn geruimd. Een kerk, die een dienaar uitzendt in den arbeid der zending, moet over hem het volle zeggenschap hebben. Zoodra hij ophoudt haar lid te zijn en lid eener andere kerk wordt, staat hij niet langer onder haar toezicht en kan zij geen tucht meer over hem uitoefenen.

Wil men al onze uitgezonden Dienaren als leden laten inschrijven bij de kerk van Batavia, dan zit er dus niet anders op, dan dat de kerk van Batavia de zendende kerk voor heel Indie worde en al onze missionaire dienaren van haar een roeping en instructie ontvangen. De kerken in Nederland zullen zich dan mogen bepalen tot de rol van geldschietters, die voor de noodige salarissen zorgen. Een verhouding, die noch voor den kerkeraad van Batavia, noch voor het werk der zending, noch voor de aldus uitgezonden dienaren profijtelijk zou blijken.

Wij meenen, dat het onderwerp hiermede afgehandeld is. De eerstkomende Generale Synode zal hebben te beslissen. En aan haar oordeel kan de zaak veilig worden overgelaten.

Kwijting van schuldigen plicht.

Onze opmerking over de juiste bestemming van de gave bij het Avondmaal, gaf tot de volgende critiek aanleiding:

Mijnheer de Redacteur!

Vergun mij, naar aanleiding van „de offergave bij het avondmaal“ voorkomende in No. 1283, een enkel woord te zeggen.

Het was geheel naar mijn hart, dat aan het slot dier beschouwing geen bindende conclusie aan de hand werd gedaan, maar ook deze zaak geheel aan de prudentie van den kerkeraad verbleef.

Toch was er iets in die beschouwing, waarmee ik mij, voortsat, niet geheel kan vereenigen. Het was deze gedachte: De gave heeft dan eigenlijk karakter, wanneer zij bestemd wordt voor de armen.

Nu is opgemerkt, dat kerkenordening en usantie ons in deze materie geen wenken geven. De zaak moet dus geheel getoetst aan de beginselen. En uit dit oogpunt beschouwd, komt mij het advies minder juist voor. Volgens de beginselen toch wordt er bij het Avondmaal volstrekt geen bijzondere gave geëischt. De tafel des Heeren immers is niet iets buiten-gewoons. De avondmaalstafel is een deel van de volle bediening der genade Gods. Zij maakt mede een deel uit van de gewone heilijng van den dag des Heeren. We komen tot de gemeente Gods om Gods Woord te hooren prediken, de sacramenten te gebruiken en den armen Christelijke handreiking te doen; terwijl we boven dien gehouden zijn om den kerkedienst, het predikambt en de scholen te onderhouden. In Zondag 38 worden de deelen van de heilijng van „Heeren dag genoemd. Deze deelen staan als zoodanig geheel geïntegreerd. En nu komt het mij niet geheel in de orde voor, om alleen bij het Avondmaal nog een bijzondere gave weg te leggen.

Loopt deze gedachtegang juist, dan is ook de vraag beantwoord over de bestemming der gave. Hier moet gehandeld worden naar huis-houdelijke bepaling. Wil men een bijzondere gelegenheid van offeren opstellen, men late zich leiden door de suprema lex: Het profijt der kerk. En wanneer de armen goed worden verzorgd, maar de kerkedienst heeft te tobben, dan dunkt het ons volstrekt geen bezwaar te zijn en ook niet tegen den geest van het avond-maalsformulier, om den bewelddigden avond-maalsgelegenheid te geven tot offeren voor den eeredienst.

Bovendien, een gave voor de kerk is even goed een offer van dankbaarheid als een gave voor de armen; terwijl ook omgekeerd de verzorging der armen niet minder kwijting is van schuldigen plicht, dan de onderhouding van den dienst der eere.

Het komt mij voor, dat hier geen algemeene regel kan gelden en dat ieder geval op zich zelf moet worden beoordeeld. In middelmatige din-gen hebben onze vaderen aldus geadviseerd.

Met dank voor de plaatsing.

Uw Br. in Chr.
S. DATEMA, T. d. m.
Rotterdam (Oud Delfhaven),
25 Sept. '01.

Het is goed, dat ook over deze zaak van verschillende zijden licht verspreid wordt. De opmerking van Dr. Datema, dat het profijt der kerk de hoogste wet is, bea-men we.

Ook ons stukke bedoelde allernijst met een reglementaire prediesheid voor te schrij-ven, hoe het in ieder geval gaan moest.

Er kunnen gevallen voorkomen, zooals Dr. Datema er één aangeeft, dat de af-wijking van den regel geoorloofd is.

Dat wij hier niet uitdrukkelijk op wezen, was, omdat ons de kerken niet bekend zijn, waar de diaconie het overtollige geld bij de Rijks-spaarbank op rente zet en de Kerk wegteert van armoede.

Maar indien er zulke kerken bestaan, dan zou het zeker dwaas zijn, voor zulk een rijke diaconie nog een extra gave te vragen.

Slechts één opmerking zij ons geoorloofd. Dr. Datema acht, dat er geen onderscheid is tusschen de gave voor de Kerk en de gave voor de armen. Beiden zijn „kwijting van schuldigen plicht“.

Hiertegen moeten wij met ernst opkomen. Wanneer men zegt, dat een goed huis-vader verplicht is op tijd zijn rekeningen te betalen, dan bedoelt men heel wat anders dan wanneer men zegt, dat Gods kind ver-plicht is den armen wel te doen.

Wat men voor de armen afzondert, is een liefdegave. Een bepaald gebod, hoeveel men geven moet, is er niet. Uit vrijwilligen drang moet de hand in den buidel gestoken,

1) Een geval, dat niet gesteld kan worden.

en de rechterhand mag daarbij niet eens weten, wat de linkerhand doet.

Maar zoo is het bij de gave voor de Kerk niet. Als lid der Kerk heeft men mede be-roepen, mede het kerkgebouw gesticht, mede de geldleeningen aangegaan. Wanneer men dus zijn aandeel in de kosten van het kerkelijk leven betaalt, dan is dat geen liefdegave, geen offer van dankbaarheid, maar eenvoudig kwijting van een door ons zelf aangegane verplichting. En wel degelijk heeft elk lid zich hierbij af te vragen, of door hem in verhouding niet zijn vermogen en de uitgaven der Kerk, wel het schuldige deel gegeven wordt.

Terwijl de diaconie dan ook nooit meer kan uitgeven dan er in haar kas vloeit en naar de inkomende gaven de uitkeering aan de armen te regelen heeft, moet de Kerk-raad juist omgekeerd jaarlijks voor de k-kerlijke uitgaven een vast budget opma-ken, staat het tractement der kerkedienaren, de aflossing en uitbetaling van rente en hypotheek van te voren vast en weet ieder lid der gemeente dus, hoeveel er zij moet.

Natuurlijk weet Dr. Datema dit alles evengoed als wij, maar dan had hij ook in zijn schrijven dit principieel verschil tusschen beide soorten van verplichtingen niet uit het oog moeten verliezen.

„Gereformeerde beginselen.“

V.

Het feit, dat in onze Confessie niet alle beginselen voor de wetenschap staan uitgedrukt, kan kwalijk worden weersproken. En ons vorig artikel toonde, waarom juist in dit feit het groote gevaar schuilt voor een Hoogeschool, die haar hoogleeraren aan de Confessie alleen zou willen binden. Juist daardoor zou de deur worden opengezet voor allerlei afwijkende meeningen, die men met een beroep op de Confessie niet zou kunnen weren.

Intusschen willen wij met dit pleidooi ten gunste van Art. 2 der statuten niet vol-staan. De zaak dient, naar het ons voor-komt, principieeler te worden opgevat.

Dr. Bouwman zou toch — en niet ten onrechte — kunnen antwoorden: Toege-stemd, dat de Confessie onzer Kerken on-voldoende is; maar wat zou de Kerk be-lletten den arbeid, die nu drie eeuwen lang liggen bleef, weer op te vatten en de Con-fessie uit te breiden? Met het oog op allerlei kettersen, die sinds de Synode van Dordt het hoofd opstaken, moet het vroeg of laat daartoe toch komen. Indien de Kerk dan in hare belijdenis al de Gereformeerde be-ginselen, waarvan de wetenschap heeft uit te gaan, nader uitwerkte en formuleerde, dan was het bezwaar, thans tegen de Con-fessie ingebracht, van zelf vervallen. Dat bezwaar is dus niet absoluut, maar relatief. Het geldt alleen de Confessie, zooals ze daar ligt; niet de Confessie, zooals ze behoort te zijn.

Juist daarom wenschen wij het vraagstuk principieel te stellen: kan een Confessie alle beginselen, die voor de wetenschap in Gere-formeerden zin noodig zijn, geven, ja of neen?

Op die vraag antwoorden wij met Dr. Bavinck in 1896: neen. De aard eener Confessie gedooft dit niet. Of wil men nog sterker: de geïnstitueerde kerk heeft noch de bevoegdheid noch de daar-voor noodige talenten van God ontvangen, om voor heel de wetenschap de juiste be-ginselen vast te stellen. Zij kan en mag dus evenmin door de Confessie als op andere wijze hier als wetgeefster optreden. Doet zij het toch, dan wist zij de grenzen uit, door God aan haar levensleer gesteld; dan maakt ze inbreuk op de soevereiniteit, die aan de wetenschap in eigen kring toekomt: en dan loopt ze gevaar, gelijk de historie geleerd heeft, juist door haar aangematigd gezag een reactie in het leven te roepen, die voor de Kerk zelf het nadeeligst blij-ken zou.

Eerst zoo komt het geschil zuiver te staan. En al heeft Dr. Bouwman dit prin-cipieele vraagstuk in zijn referaat met geen woord aangeroerd, dit ontslaat ons niet van den plicht om, nu dit vraagstuk eenmaal aanhangig is gemaakt, tot in den wortel der zaak door te dringen en daar de oplossing naar Gods ordinantie te vinden.

De aard eener Confessie gedooft het niet, zoo luidt onze eerste stelling; en wij zijn geen oogenvlik in twijfel, of wie zich ernstig afvraagt, wat een kerkelijke confessie be-doelt, zal de juistheid dezer stelling moeten bea-men.

Een Confessie is, gelijk het woord zelf dit aanduidt, belijdenis des geloofs. Niet van al wat men geloof, ook niet van al wat God in zijn Woord ons geopenbaard heeft, maar van dat geloof, dat noodig is tot onze zaligheid. Wat de Apostel zegt: Met het hart gelooft men tot rechtvaardig-heid, met den mond belijdt men tot zalig-heid, is de grondregel, die voor elke con-fessie gelden moet. Vandaar dat de eerste Confessie, die in Christus Kerk is afgelegd, terstond het middelpunt van het geloofs-leven raakt: Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods. Op die belijdenis heeft Christus beloofd zijn Kerk te zullen op-bouwen; en zoolang ze aan die belijdenis vasthoudt, zullen de poorten der hel haar niet overweldigen.

De Kerk moet daarom den moed hebben, waar zij haar geloof belijdt, een iegelijk, die welbewust tegen die belijdenis ingaat, buiten het Koninkrijk der hemelen te sluiten. Aan dat geloof hangt naar haar inzicht de zaligheid der ziel, en wie daarom met dat geloof breekt en het verwerpt, kan door haar niet langer als geloovige worden erkend. Het anathema, waarmede de Athanasia-sche geloofsbelijdenis eindigt, moge in zijn vorm wellicht te scherp zijn uitgedrukt, in het wezen der zaak moet elke Kerk, die zich bewust is in hare confessie de waar-

heid Gods te belijden, het durven naspreken. Het oordeel over de personen, die buiten de Kerk staan, verblijft aan God. Hij alleen weet, hoever Zijn genade aan dwalenden vergeven kan. Maar de Kerk heeft vast te houden aan de gedachte, dat zij op grond van Gods Woord in haar Confessie dat geloof heeft beleiden, dat tot de zaligheid der zielen noodig is.

Vandaar dat éénheid in de Confessie on-afwijsbare cisch is voor alle kerkelijke ge-meenschap. Wie als lid der Kerk tot hare gemeenschap wil toetreden, moet beginnen met haar belijdenis te beamen. Bij wien die instemming ontbreekt, dien kan de Kerk niet als lid aannemen of behouden. En dit-zelf geldt evenzeer voor de gemeenschap der Kerken onderling. Het kerkverband rust ten principale niet op éénheid van orga-nisatie of éénheid van Kerkenorde, maar op éénheid in de belijdenis. Waar die éénheid ontbreekt, is geen gemeenschap mogelijk. Eenheid in de belijdenis is de conditio sine qua non voor heel het kerke-lijk leven.

Juist omdat de Confessie dit hooge karak-ter draagt, heeft de Kerk wel zorg te dra-gen, dat zij in haar belijdenis niet anders indraagt dan wat noodig is voor de zalig-heid der ziel en voor de gemeenschap van het kerkelijk leven. Een Confessie mag niet verlaagd worden tot een dogmatisch leersysteem of een handboek van allerlei Gereformeerde beginselen. Voetius in zijn disputatie over „de fundamentele geloofs-artikelen“ heeft dit glashelder uiteengezet. „Niet alles, zoo zegt hij, wat in de Schrift voorkomt, is even noodig voor het zalig-makende geloof en de kerkelijke gemeen-schap.“ En terecht kan hij zich daarbij beroepen op het onderscheid, dat evengoed door Roomschen en Lutherschen als door Gereformeerden is gemaakt tusschen geloof en theologie, tusschen hetgeen in de school geleerd wordt en hetgeen voor de Kerk noodig is, tusschen het principieele dogma, dat geloof en leven moet beheerschen, en hetgeen daaruit als gevolgtrekking kan worden afgeleid. Alleen het eerste hoort in de Confessie thuis, het laatste niet.

Dat is dan ook de gulden regel, die door onze Gereformeerde Kerken steeds bij het vaststellen harer geloofsbelijdenis is gevolgd. Al onze Confessies zijn korte, zakelijke, glasheldere uiteenzettingen van wat een Christenmensheid noodig is te gelooven en te doen. Van alle ingewikkelde quaesties, die op het gebied van wetenschap, politiek, kunst en het sociale leven voorkomen, hebben zij zich stelselmatig onthouden. En dit is zoo sterk, dat, toen op de Synode van Dordt de Canones zouden worden opgesteld, als eerste regel is aangenomen, dat men alle schoolse quaesties vermijden zou en uit-sluitend zou vragen, wat voor de kerken noodig was. „Geen wetenschappelijke uiteen-zetting, maar belijdenis des geloofs“ was het parool.

Men gevoelt, hoe hemelsbreed dit stand-punt verschilt van de opvatting, die in de Confessie alle Gereformeerde be-ginselen voor elk terrein des levens wil geformuleerd zien, opdat deze Confessie als een soort criterium zou kunnen dienst doen om op elk gebied uit te maken wat gerefor-meerd is en wat niet. Want dit spreekt toch wel vanzelf, met de beginselen voor de wetenschap alleen is men er dan niet. De wetenschap, hoe belang-rijk ook, is slechts een stuk van het rijke menschenleven. Even goed als er in de school een strijd is tusschen de beginselen, zoo is er ook een strijd, die even-zeer de beginselen raakt, op het gebied van het politieke leven, van de sociale quaestie, van de kunst, van de opvoeding enz. Zal de Confessie dus als criterium dienst doen, dan moet zij ook voor al deze terreinen de beginselen aangeven. Zoo zou, om slechts één voorbeeld te noemen, het program van beginselen der antirevolutionaire partij (im-mers deze beginselen zijn toch in den grond niet anders dan Gereformeerde beginselen?) geheel in de Confessie moeten worden op-genomen, en wellicht nog belangrijk moeten worden uitgebreid.

Op die wijze zou men een Confessie krij-gen, niet van 37 korte artikelen, maar een levig boekdeel, waaraan geen doorworstel-len was.

En zulk een Confessie zou dan als grond-slag voor alle kerkelijke gemeenschap moeten dienen. Alle kerken, ook de kleinste en afgelegenste, zouden met deze Confessie haar volle instemming moeten betuigen.

Ja nog sterker, geen enkel geloovige zou als lid tot de volle gemeenschap der kerk kunnen worden toegelaten, of hij zou eerst deze belijdenis grondig moeten hebben be-studeerd en op alle punten het geheel met deze belijdenis moeten eens zijn, op poene van niet te worden toegelaten, of nog erger, na toegelaten te zijn, straks te worden ge-censureerd.

Gevoelt men nu zelf niet, wanneer men zich een oogenvlik deze gevolgen indenkt, tot wat dwaasheden dit stelsel leiden zou?

Zeker, indien de Kerk trevreden mocht zijn met een implicita fides, dat is met zulk een geloof, dat onvoorwaardelijk als waar aannemt al wat de kerk belijdt, zonder zelfs te weten wat de inhoud der belijdenis is, dan zou dit geen bezwaar opleveren. Maar hoe wil men aan deze moeilijkheid ontkomen, nu onze Gereformeerde kerk van zulk een blind geloof niets weten wil en als eerste stuk van het waarachtige geloof juist het kennen voorop stelt?

Ons is dan ook niet één kerk bekend, die er zelfs maar over gedacht heeft, om zulk een uitgewerkte en alle beginselen om-vattende Confessie voor de geloovigen vast te stellen. Zelfs de Roomsche kerk heeft dit niet gedaan, hoewel haar opvatting van het gezag der kerk en van de fides implicita nog het meest daartoe leiden kon.

Daarom, er is geen ontkomen aan deze conclusie: of de opvatting, die heel de Chris-telijke kerk dusver van het karakter eener

kerkelijke Confessie had, is geheel onjuist en eischt grondige herziening, of wat Dr. Bouwman van de Confessie maken wil, is lijnrecht met het karakter en den aard eener kerkelijke Confessie in strijd.

Officiële Berichten

De classis Edam heeft in hare vergadering van 3 Oct. j.l. peremptoir onderzocht den heer A. Schweizer, candidaat aan de Vrije Univer-siteit en beroepen predikant in de Gerefor-meerde kerk te Buksloot (gecombineerd met Zunderdorp) en Z.Ew. met algemeene stemmen tot de bediening des Woords en der sacramen-ten toegelaten.

Op last der classis.
G. VAN WYNGAARDEN, Scribe.

Dezer dagen werd te Amersfoort de 13e cen-trale Diaconale conferentie gehouden in het nieuwe Kerkgebouw aan de Lange-gracht.

De vergadering werd te even halt eld door den voorzitter, den heer B. J. Lindeboom, na het zingen van Psalm 68: 16 en 17 met gebed geopend, waarna hij las Psalm 103. Op het agendum kwamen een 16 tal punten ter be-handeling voor. Dr. A. M. Donner en Dr. H. Teerink, beide te Amersfoort, woonden de ver-gadering bij en dienden haar met advies.

Ter voorzetting in de vacature, ontstaan door de periodieke aftrading der broeders B. J. Lin-deboom en C. F. van Meyenfeldt te Amster-dam, alsmede van de br. W. Haaksma te Am-sterdam en J. Beckman, Zuidlaren, vanwege hun benoeming tot onderling, werden gekozen de br. H. Wind, Groningen, B. Broekhuizen, Meppel, G. Terhaak, Alkmaar en C. F. van Meyenfeldt, Amsterdam, die zich deze benoe-ming lieten welgevallen. Br. B. J. Lindeboom werd herkozen, doch aanvaardde deze benoe-ming niet meer, omdat hij 't wenschelijker vond, dat uitsluitend diakenen in het comité zitting nemen en hij in 't ambt van onderling is gesteld. De commissie gedeputeerd door de vorige conferentie in zake onderhoud met Z. Ex. den minister van Binn. Zaken, aangaande het invul-len der van regeringswege toegezonden tabellen, adviseert bij monde van Dr. Donner onder meer tot invulling der lijsten A B en C.

Met het oog op de groote verandering, die ons Ministerie heeft ondergaan, ziet hij in de toekomst het gevaar geweken, dat onze dia-conie dreigde, nl. onder het beheer te moeten staan van den Staat. Hij spreekt daarom het vertrouwen uit in onze tegenwoordigen Minister van Binn. zaken. (Applaus).

Onder de belangrijkste punten van behande-ling noemen wij nog een uitvoerig rapport van de diaconen A en B te Amersfoort en haar blindenverpleging, hetwelk met bijzondere aandacht gevolgd werd.

Het blijkt wel dat oprichting van een Christ. instituut noodzakelijk is, doch uit de statistieke gegevens moet opgemaakt worden dat de tijd daarvoor nog niet gekomen is. De stichting Effatha had de conferentie verzocht de ver-pleging over te nemen. Dit gaat echter niet. Het is niet de roeping van diaconen blinden te verplegen, wel te zorgen dat ze verpleegd kunnen worden.

Diakenen onderling zouden een vereeniging kunnen oprichten, doch dan gaat deze niet van de Kerk uit.

Bij dit rapport diende de Hoogleraar Prof. Wielenga en Prof. Rutgers dezen rapporteurs van advies.

De vergadering benoemde voorts eene com-missie om te onderzoeken, in hoeverre de moge-lijkheid bestaat een eigen orgaan op te richten of in connectie te komen met een of ander blad dat daarvoor rubrieken opent. Een belang-rijke discussie volgde over de vraag of de gelden bij Doop en Avondmaal ontvangen als offer der dankbaarheid ten behoeve der armen of ten voordele der Kerk komen. Uit de historie is dit niet met algemeene juistheid aan te wijzen. Enkel menen dat ook de Kerk hier-van iets toekomt. Het juiste zou zijn, wanneer iemand zijn gift voor de Kerk bestemde, dit duidelijk aan te geven. De algemeene gedachte heerscht dat het geld voor de armen bestemd is.

Mocht er eenig verschil in een Kerkeraad over ontstaan, dan is de algemeene weg dat dit op de Classis gebracht wordt en verder door de prov. en generale Synode zoo noodig behandeld wordt.

Niet minder belangrijk waren de punten XII en XIII, nl. welke de verhouding is van den bijzonderen tot den algemeenen Kerkeraad, hoedanig de plaats is die de diaken in den algemeenen Kerkeraad inneemt, en in hoeverre diakenen onzer Kerken, waar zij mede tot den Kerkeraad genomen zijn, (zie D. O. K. Art. 38) gerechtigd en verplicht zijn deel te nemen aan het Bestuur hunner Kerk.

Hieruit ontspan zich een levendig debat. Dr. Donner zegt, dat er geen juiste aanwijzing be-staat. Ook het tractaat der reformatie van Dr. Kuypers geeft hierin niet het gewenschte licht. Z. i. beaamt de confessie niet als kerkordening. Kerkerode is onderworpen aan belijdenis. Dr. Teering merkt op, dat de Kerkordening naar de Heilige Schrift is. Z. i. moet de confessie algemeen opgevat worden. Kerkordeningen schijn het meer.

Dr. Donner: Diakenen behooren bij den Kerkeraad volgens de confessie.

De Dordsche Kerken-ordening laat het in 't midden.

De praeles spreekt de wenschelijkheid uit, dat de juiste lijnen hiervan eens aangegeven worden. Vele broeders kwamen met voorbeelden uit de praktijk. Tot een goede oplossing kan men niet komen.

Bij de andere punten, waarvan nog veel te zeggen valt, kunnen we niet meer stilstaan om niet te uitvoerig te worden.

Aan het einde der vergadering nam de voor-zitter het woord en sprak enige hartelijke woorden tot afscheid. Hij heeft altijd met genoegen deze vergadering geleid, en niets anders is oorzak van zijn heengaan dan dat het hem wenschelijk voorkomt, dat een diaken en niet een onderling een diaconale conferentie presi-deert. Het was hem een voorrecht met deze broeders samen te werken en hij bidt hun verder 's Heeren onmisbaren zegen ook op hun arbeid toe. Br. W. Haaksma spreekt als tolk der ver-gadering enige gevoelvollen woorden tot Br. B. J. Lindeboom, die 23 jaar van de oprichting af met zooveel liede en toewijding de diaconale conferentie heeft geleid. Br. Lindeboom heeft de conferentie klein gekend, met hem is zij groter geworden, ja misschien is hij wel de oorzak van haar bloei. (Applaus).

De Heere stelle hem verder tot zegen in zijne gemeente.

Na dankzegging door Dr. Donner zingt de vergadering: Zijn Naam moet eenwig eer ontvangen.

Buitenland.

Zweden. De 10e Algem. Luth. Con-ferentie te Lund. (Vervolg).

De 10e Algemeene Lutherische Conferentie te Lund gehouden, is, tot onlesedwezen moeten wij het feit constateeren, eigenlijk geen Lutherische conferentie geweest, maar is een vergadering geworden waar men vóór en tegen het Evangelie van Jezus Christus pleitte. Zoo hield Pastor Klavenez een referaat om te betogen, dat hetgeen de Lutherische kerk verkondigde, het geslacht van deze eeuw niet aantrekt; men moet het een niet leerstellig Christendom aanbieden. De referent betoogde, dat men de menigte eerbare kinderen der wereld, die geen hooger zedelijk ideaal kennen, dan dat zij enigermate hun plicht doen, niet moest spreken van de ellende door de zonde. Men moest hun, wanneer zij voor het uitwendige in nood kwamen, het evangelie van het goddelijk vaderhart verkondigen, dat alles tot bestwil leiden wil. De referent had eene schets gegeven van hetgeen hij voor het Evangelie hield, en daaruit de feiten van den dood en de opstanding van Christus weggelaten, door Christus voor te stellen als een getuige van de liefde en het kindschap Gods.

Men ziet hieruit, dat Pastor Klavenez een Ritschliaan is. Dit bleek o.a., toen hij de leer van de Heilige Drieëenheid, van de twee na-turen van Christus, van de voldoening door het bloed der Kruis, van de ingaving der Heilige Schrift als monsterachtige gelachten kenschetste, die het moderne bewustzijn des menschen niet meer in zich kan opnemen. Het mytische proces van roeping, wedergeboorte, bekeering, heiligmaking kan in het moderne bewustzijn niet plaats hebben.

Overpastor Luther, uit Reval, wees er dan ook terecht op, dat als men op de voorslagen van den referent inging, de conferentie die op den bodem der Lutherische confessie staat, zich zelve zou opheffen, omdat zij gegrond zijn op stel-lingen, die geheel in strijd zijn met het wezen van het Christendom.

Tegenover de bewering, dat de orthodoxe leerstellingen niet meer door de kinderen van dit geslacht kunnen worden overgenomen, stelde overpastor Luther het feit, dat niet de orthodoxe, maar de moderne prediking de menschen uit de kerk drijft. In de Christelijke Welt schreef een aanhanger van de moderne richting, dat als hij een godsdiensttoefening wilde bezoeken, hij naar een kerk ging, waar orthodox gepraekt werd. Van deze prediking, ofschoon zij hem tot weerspraak prikkelde, leert men altijd iets, zeide hij. Het blijkt dan ook steeds, dat waar in den geest van Ritschl gepredikt wordt, het volk weg loopt.

Pastor Conriscus van Gothenburg (Zweden), meende aan de Deutsche leden der conferentie in de Deutsche taal te moeten te kennen ge-ven, dat de referent de meening van de geheele Lutherische kerk in Scandinavië uitgesproken heeft. Ook wees hij er op, dat reeds twee bis-choppen van Zweden tegen het referaat van pastor Klavenez opgekomen waren, terwijl hij als zijn gevoelen uitstraakte, dat, wanneer hij het eens was met de stellingen van het geleverd referaat, hij niet langer lid van het Lutherische congres, ja niet langer dienaar van de Luther-sche kerk zou willen blijven.

Ofschoon wij er ons in verheugen, dat men te Lund tegen de Ritschliansche theologie heeft geprotesteerd, toch houden wij er ons van over-tuigd, dat de Ritschliansche denkbeelden wel zeer in de Lutherische kerken van Scandinavië moeten ingang gevonden hebben, nu een vertegenwoordiger dier denkbeelden door het modera-men uitgenodigd wordt om een belangrijk onder-werp in te leiden. Door de uitgebreide discussie, die het stuk van pastor Klavenez uitlokte, werd echter de Lutherische conferentie gemaakt tot een vergadering, waar men vóór en tegen de Lutherische leer, of eigenlijk vóór en tegen het Evangelie van Jezus Christus pleitte.

Het behoort wel geen betoog dat, wanneer men op dien weg voortgaat, de algemeene Lutherische conferenties geheel zullen verlopen.

Gemengd nieuws.

Bij het bezoek van den Russischen Czaar en de Czarine aan het stadhuys te Rheims, liet de maire aan zijn hooge gasten het kostbaarste boekwerk van de bibliotheek zien, en wel een evangelium, of een boek waarin de evangelien vervat zijn, in de Slavische taal. Het bestaat uit twee deelen. Het eerste werd in de elfde eeuw, het tweede in het einde van de veertiende eeuw geschreven. Eerst sedert de Revolutie is deze kostbare antiq-uiteit uit de boekery der Roomsche hoofdkerk over-gegaan naar die van het stadhuys.

Het Xv. Luth. Landesconsistorium van het koninkrijk Saksen heeft dezer dagen enige statis-tieke opgaven omtrent der toesand der landskerk in het licht gezonden. Wij ontleenen daaraan het volgende. De kerk werd in 1900 door 988 verlaten, terwijl 763 tot haar toetraden. Ook in het verloop-jen jaar kregen de apostolische kerken het leeu-waanzend van de uitgetreden. Er werden niet minder dan 350 personen Irvingianisch.

Waarom dit toe te schrijven? Trekt de eere-dienst die op Roomsche manier is ingericht, de menschen aan? Of is het feit te verklaren uit de omstandigheid, dat de Irvingianen in Saksen op krachtige manier propaganda maken? Of rouden de Chiliaistische leeringen in een tijd, waarin ongun-stige maatschappelijke verhoudingen en toestanden zijn, velen aantrekken?

Driemaal is het voorgekomen, dat een lid van de Saksische landskerk tot het Jodendom over-ging! Behalve een geval in Pruisen, is dat elders niet voorgekomen.

Helaas nam ook weer in 1900 het getal zelf-moordenaars in Saksen toe. Daar in heeft dit land een treurige vermaardheid gekregen. In 1899 waren er in Saksen 1139 zelfmoordenaars in 1900 1741 onder hen was een grijsaard van 84 jaar en een knaap van slechts 9 jaar!

Daarentegen daalde het aantal studenten in de godgeleerdheid aan de hoogeschool te Leipzig; van 1896—1900 kwam het van 223 op 210, ook geen bemoedigend teeken des tijds.

De bekende Deutsche Reichsbote geeft het vol-gende lijstje van de zware schade, die de Zuid-Afrikaansche oorlog of liever het onverantwoor-delijk optreden van de Engelsche krijgsveldhebbers in Zuid-Afrika, aan de Deutsche zending in dat land heeft gebracht.

1. BRILJANSCHIE ZENDING: Adamahop. De gemeente is naar Jacobadsl ge-vlucht, het station werd maandenlang niet be-diend.

Springfontein en Bethanie. De veestapel van beide stations is bijna geheel vernield.

Lijdenburg. Zending Rauling is naar Pretoria gedeporteerd, de gemeente is onverzorgd.</